

primavera 2025

Marta Pera Cucurell, el bell ofici de transportar textos d'una riba a l'altra

Nina Valls

Marta Pera Cucurell fa quaranta anys que es dedica a la traducció literària. Té una producció ingent. En tots aquests anys, ha traduït més de cent vint obres, sobretot de l'anglès, però també de l'alemany. De la literatura en llengua anglesa n'ha traduït figures cabdals com Virginia Woolf, Katherine Mansfield, Sylvia Plath, Mary Shelley, Charlotte Brontë, Emily Brontë, Henry James, Joseph Conrad, William Faulkner, Vladimir Nabokov. En llengua alemanya, ha portat al català autors importants com Franz Kafka, Robert Musil o Peter Handke.

Per la seva labor, ha estat guardonada amb nombrosos premis. L'any 2024 n'ha rebut tres: l'Àngel Crespo de Traducció i el de Crítica dels Escriptors Valencians per *Cartes a la meva mare*, de Sylvia Plath; i el Ciutat de Barcelona per *Orlando*, de Virginia Woolf. Anteriorment, va obtenir el Jordi Domènech de Traducció de Poesia (2014) per *Mestre de disfresses*, de Charles Simic, i el *Llibreter* Altres Literatures (2019) per *Les formes del verb anar*, de Jenny Erpenbeck. A més, ha guanyat el Recull de Poesia (2018) per la seva obra poètica *La quinta essència de la pols*.

De ben petita ja es va sentir atreta per les paraules. Li agradava llegir i sempre es fixava en el nom dels traductors, que apareixia en lletres petites als crèdits de l'interior del llibre, per bé que llavors encara no s'havia plantejat ni remotament de traduir. Quan passejava pels boscos del Maresme i el seu pare li deia el nom de les plantes, quedava admirada per aquells noms i pel fet que cada una tingués el seu. Escrivia cròniques –en castellà, perquè era la llengua que aprenia a escola– de les coses que passaven al seu voltant. I un cop que una cosina va saltar en un bassiot –que és com en diuen dels bassals a Mataró–, va veure que els grans reien quan llegien la seva redacció: havia escrit «y su mamá le dió una seta», volent dir que la

mare li havia fumut un bolet! Es va adonar que cada llengua té la seva manera de dir les coses i que no es poden traduir literalment.

Quan va anar a la universitat, li interessaven moltes coses: llengües, literatura, filosofia, periodisme, psicologia. Però es va decantar per la filologia anglogermànica perquè l'alemany la va fascinar i ja tenia un bon anglès. Va començar a traduir de manera espontània per entendre allò que llegia i descobrir com sonava en català. Era una manera de llegir i comprendre. «Recordo que el primer que vaig traduir, en aquella època, va ser el poema "The Moon and the yew tree", de Sylvia Plath, "La lluna i el teix". El vaig posar en català i ja era una mica automàtic: quan veia un text que m'interessava, volia veure com sonava en català. D'aquesta manera el feia meu, l'entenia, però encara no m'ho plantejava, de dedicar-me a traduir professionalment. Per mi era una cosa impossible».

Els primers passos en l'ofici

No obstant això, un cop acabada la carrera, Pera Cucurell va anar a trucar a la porta d'Edicions 62. Va parlar amb Francesc Vallverdú, que li va fer traduir uns textos com a prova. El resultat li devia agradar, perquè, en acabat, li va fer traduir del castellà al català *Fem un pols*, Hemingway, de Francesc Candel. Això era l'any 1984. Després d'aquest, ja es va estrenar amb l'anglès i per la porta gran, amb Henry James, de qui va traduir *La princesa Casamassima* (1985). «James no és un autor gens fàcil. Però m'hi vaig posar. Vaig patir molt! Era una responsabilitat enorme. En aquella època, tenia la sensació que no els llegia ningú, els llibres que jo traduïa. Però, d'aquest, en va sortir una ressenya de Joan Triadú al diari Avui que agraïa la traducció meritòria de la Marta Pera. I, és clar, vaig pensar que potser se'ls llegeix poca gent, però entre ells en Joan Triadú, que era una persona que em feia molt de respecte. Ja cal que ho faci bé!». Aquesta traducció la van seguir d'altres de grans obres com *Absalom, Absalom!* (1987), de William Faulkner, i *Nostromo* (1989), de Joseph Conrad. «Després he descobert que molta gent sí que llegia aquests llibres. Però ho he descobert ara amb les xarxes. Hi ha molta gent que ha llegit *Absalom, absalom!*, de Faulkner, i els ha agradat molt, però jo en aquella època no ho sabia».

Pel que fa a la literatura alemanya, també va accedir-hi per la porta principal: amb Robert Musil, de qui va traduir *Tres dones* (1988). Al

principi, la seva intenció era traduir de l'anglès i de l'alemany. «El que passa és que de l'anglès hi ha molta més oferta. Llavors, m'he anat centrant cada cop més en aquesta llengua, tot i que, de l'alemany, en faig algun de tant en tant». És un peix que es mossega la cua. «Sí que m'avisen per fer traduccions de l'alemany. Però, com que n'hi ha menys i normalment ja tinc encàrrecs de l'anglès, les últimes vegades he hagut de dir que no. I sé que, com més dic que no, quan decideixi que sí, més em costarà, perquè la llengua, si no la treballes, malament. Però és que, de fet, treballo sobretot de l'anglès, i més ara que trio bastants autors que m'agraden».

Els vuitanta van ser uns anys d'expansió econòmica i de reactivació cultural. Hi havia una efervescència editorial i es van crear els mitjans de comunicació públics catalans. «Això va anar a favor meu. Des que vaig començar, sempre en vaig tenir, de feina. Fins i tot, l'editor m'ensenyava quatre o cinc llibres i em deixava triar quin volia traduir. Per sort, aquell primer editor va confiar molt en mi!». Durant uns deu anys, Pera es va dedicar a la traducció audiovisual. Va traduir pel·lícules com *Match Point* (2005), de Woody Allen; un *Frankenstein* de 1930, amb Boris Karloff; *Bola de foc* (1941), de Samuel Goldwyn, amb en Gary Cooper i la Barbara Stanwyck; *Donetes* (1949), de Mervyn LeRoy, basada en la novel·la homònima de Louisa May Alcot. I moltes sèries de la primera època de TV3, com *Dallas*, *Gent del barri*, *Carson i Carson*, *Magnum*, *Perry Mason*, *Bonança*. Va ser una exercitació per a ella. «Em va servir molt, perquè a part de traducció feia ajust. Això et dona molta elasticitat amb la llengua. La frase cal que encaixi amb els moviments de la boca si a l'actor se'l veu de cara. Normalment, la frase anglesa és més curta que la catalana. Has de dir el mateix missatge amb menys. I, al revés, si parlen molt, ho has d'omplir, però sense canviar el missatge. Aquesta elasticitat, després, a l'hora de traduir poesia i haver de ser molt sintètica, m'ha fet molt de servei. A més, com que a les pel·lícules pràcticament tot són diàlegs, em va anar molt bé per treballar la llengua col·loquial. I això va influir en el model lingüístic que faig servir per a la llengua dels llibres, que procuro que sigui tan natural com es pugui». Però enyorava la traducció literària i, anys més tard, hi va tornar.

Quatre grans escriptors: vida i literatura com un tot

Pera Cucurell ha traduït diverses obres de quatre autores importants de diferents èpoques: Virginia Woolf, Katherine Mansfield, Sylvia Plath i Mary Shelley. Són escriptores que ha descobert pel seu compte. Siguin encàrrecs o iniciativa pròpia, li han interessat molt com a lectora. De Woolf, n'ha traduït *Orlando* (2023), *Entre els actes* (1989, 2022) i *Uns quants contes* (2024). De Mansfield dos reculls de contes, *Felicitat i altres contes* (2001, 2018) i *La festa al jardí* (2018); els *Diaris* (2018), i una selecció dels diaris i les cartes recollida a *La vida de la vida. Sobre l'ofici d'escriure* (2022). De Plath, la novel·la *La campana de vidre* (2018), el relat *Mary Ventura i el novè regne* (2019) i *Les cartes a la meva mare* (2023). I, de Shelley, *Mathilda* (2024).

«Totes tenen en comú que són dones en què vida i literatura van molt lligades. És un tot. Totes fan diaris i pots veure com es barallen amb el text per escriure. Totes han tingut una vida complicada». Plath i Woolf es van suïcidar, Mansfield també va morir molt jove de tuberculosi. Shelley no va conèixer la mare –la profeminista Mary Wollstonecraft–, que va morir deu dies després que ella nasqués. A més, «se li van morir dos fills, el marit, una germanastra seva es va suïcidar i també la primera dona del marit». Tanmateix, «són dones que pateixen molt, però que també són molt capaces de sentir felicitat i de viure la vida amb molta intensitat. Això és el que m'agrada de totes. I com fan la literatura, com escriuen, com aquesta vida s'hi veu reflectida. Algunes més experimentalment, com Virginia Woolf, d'altres no tant, com Mary Shelley, però amb un sentiment romàntic molt intens».

L'univers experimental de Virginia Woolf

La primera vegada que va traduir Woolf va ser a petició seva. «Quan l'editor ja m'havia fet traduir James, Faulkner i Conrad, li vaig dir: "M'agradaria traduir Virginia Woolf". I llavors em va oferir *Entre els actes*», que és l'última obra que va escriure, poc abans de morir. Molts anys després l'ha tornat a publicar l'editorial Cal Carré. «Quan l'Antònia Carré m'ho va proposar, vaig estar molt contenta de poder revisar una traducció antiga, de l'any 89. Són molts anys d'ofici i hi ha coses que te les mires d'una altra manera. Després, li vaig proposar de fer els contes, que em feien molta il·lusió de traduir».

Submergir-se en l'univers de Virginia Woolf és una experiència diferent a cada obra, explica la traductora. «*Orlando* és un raig de prosa, molt voluptuosa, amb unes descripcions precioses. Virginia Woolf sempre reflexiona sobre el temps». En aquesta novel·la hi ha «un personatge que viu durant quatre segles; primer és home, després és dona...». Com a traductora, «veig que ella es va deixant portar i jo haig de fer el mateix, deixar-me portar per aquell riu de prosa que de vegades és pràcticament poesia. Això és *Orlando*.» En canvi, Entre els actes és una cosa completament diferent. És novel·la, però, a dins, hi ha una obra de teatre, molts personatges, els seus monòlegs interiors. Finalment, als contes hi trobem de tot: n'hi ha de molt experimentals, en què parla simplement de dos colors o de com un insecte observa la realitat des de sota l'herba. N'hi ha d'altres que són una història amb plantejament, nus i desenllaç, intriga i final sorpresa... Estan bé, perquè pots anar veient per on es movia, tot el que provava i que, després, en les novel·les ho desenvolupa més».

La prosa lluminosa de Katherine Mansfield

Katherine Mansfield i Virginia Woolf són de la mateixa època. Mansfield –nascuda a Nova Zelanda i establerta a Londres amb dinou anys– va freqüentar el grup de Bloomsbury. «Mansfield i Woolf s'admiraven mútuament. Eren una mica rivals, perquè totes dues escrivien molt bé, però s'ho reconeixien. Woolf deia de Mansfield que era l'única escriptora de qui li feien enveja els seus textos. S'havien criticat algun llibre públicament, però després se n'havien desdit. Eren dues dones molt potents literàriament, amb unes idees molt originals, i això ho podien compartir entre elles i amb no gaire gent més». De fet, el segon llibre que va publicar el matrimoni Woolf a l'editorial Hogarth Press va ser *Prelude* de Mansfield, després d'haver rebutjat publicar *l'Ulysses* de James Joyce!

La primera traducció que Pera va fer de Mansfield va ser *Felicitat* i altres contes. Va sorgir d'una proposta seva a l'editorial. «Preludi», aclareix la traductora, «és un conte llarg que forma part d'aquest recull. Havia de ser un primer capítol per a una novel·la que ella volia fer sobre la seva infantesa. Després de la mort del seu germà, tenia una necessitat molt forta de recuperar el món de quan ella era petita i portar-lo a Europa, als ulls del nou món». En canvi, els *Diaris* els va

traduir pel seu compte, gràcies a una subvenció de la Institució de les Lletres Catalanes. Però durant molt de temps van quedar al calaix, perquè no va trobar editor. Molts anys després, L'Avenç s'hi va interessar i es van publicar l'any 2018. En el cas de *La vida de la vida*, d'Angle editorial, com que sabien que Pera havia traduït Mansfield i li interessava especialment, li van proposar de fer-ne la traducció. «Si llegeixes els diaris, es veu que el patiment d'ella és molt gran. Però també hi ha fragments molt lluminosos. Era una persona que podia viure amb molta intensitat tant la felicitat com el dolor. Va patir molt per la tuberculosi. S'havia d'allunyar dels cercles socials i literaris que li interessaven, del marit -que sempre era lluny-, i va patir molta solitud, també, trobant-se malament. Però els contes són, aparentment, lleugers i lluminosos. És una mena de prosa molt etèria. Però a sota sempre hi ha una altra història, de solitud, de mort, de desengany i frustració... Ella tenia aquest art: sabia explicar una història que passa bé, aparentment resplendent, però que, de sobte, et fa baixar d'aquella bombolla al descens de la realitat».

Plath: lucidesa i patiment psíquic

«*La campana de vidre*, de la Sylvia Plath, va ser un encàrrec d'Edicions del Periscopi. Era un llibre que jo havia llegit feia anys, però precisament quan me'l van encarregar, llegia els seus diaris i tenia ganes de proposar-ne la traducció a algun editor, perquè els trobava molt interessants. Els vaig dir que després podríem fer-los. Sembla que els va interessar la idea, però després em van proposar les cartes».

La campana de vidre és una novel·la fortament autobiogràfica. «És la seva història d'una època en què ella va anar a Nova York, li van donar una mena de beca per treballar a la revista *Mademoiselle* (que en el llibre es diu *Ladie's Day*). Ella canvia els noms, però narra els fets que va viure». El primer volum de les cartes coincideix amb els fets narrats a la novel·la, tot i que a la novel·la estan ficcionats. «El que no hi ha a les cartes és el fragment de temps en què ella s'enfonsa del tot, després de l'intent de suïcidi i l'ingrés en una clínica. En aquella època no escrivia cartes a la mare. Però això ho tenim a la novel·la. Després les cartes continuen. Així tot, la novel·la, la va escriure cap al final de la vida, en retrospectiva. Ella, al final de

la novel·la deixa la porta oberta a una esperança, però nosaltres, com a lectors, sabem com va acabar».

Segons Pera, la prosa de la novel·la no té gaires complicacions. És fàcil. Però la novel·la és molt dura. «Aquest llibre hi ha gent que no el pot llegir. Però els traductors hem de ser tot terreny. Et trobes el que et trobes i ho has de fer. És un llibre que serveix en grups de teràpia. Vull dir que aporta coses a la gent que es troba en aquesta situació. Per mi va ser molt i molt dur traduir-lo, com també la Mansfield, aquestes escriptores que precisament em toquen. En alguns moments he plorat, traduint la Plath, la Mansfield i altres. Perquè t'hi endinses molt. Vaig estar mesos traduint els diaris de Mansfield i al final del llibre, naturalment, es mor. Per mi era com si se m'hagués mort una amiga. La coneixia tant! I la Plath, també. Però has de tirar endavant».

Plath va publicar aquest llibre amb pseudònim abans de morir. Però al cap d'uns anys, Ted Hughes, el seu marit, el va tornar a publicar amb el nom d'ella. «La mare no volia de cap manera que el llibre es publicqués i es va enfadar amb ell. Perquè hi surt mal parada: veiem que no ajuda la filla. Li semblava que la podien considerar culpable del seu suïcidi». Com a compensació, Hughes li va proposar de publicar les cartes, en què, «a la seva manera, la mare es blanqueja una mica: al pròleg es presenta com una mare perfecta, amb una relació perfecta amb la filla. Això ja ens fa sospitar una mica. Entre ella i el Ted van decidir què hi sortia i què no. Però a través de tot el que hi surt, que és molt, veiem com és: una mare molt perfeccionista, que exigeix molt a la filla. La filla sempre té aquest sentiment d'haver d'estar a l'altura. Ha de ser perfecta. Quan coneix el Ted -que no és l'home que agradarà a la mare-, ella l'hi pinta molt bé. Fins i tot, quan la relació amb ell ja va malament i ell ja té una altra dona, continua fent veure que és feliç en aquest matrimoni. Davant de la mare, sempre ha de fer el paper de filla perfecta. Això és un conflicte molt fort, i al final va petar. Per això i per altres coses».

Mary Shelley: una ànima romàntica i poc convencional

Molts anys abans de traduir *Mathilda*, de Mary Shelley, Pera havia traduït un llibret del seu marit, de qui ella va adoptar el cognom, el poeta Percy Bysshe Shelley. «Quan vaig fer La defensa de la poesia

-perquè el llibre em va enamorar-, em van donar una ajuda de traducció de la Institució de les Lletres Catalanes. El vaig proposar a algun editor, però no en vaig trobar cap que s'hi interessés, i va quedar durant molts anys al calaix. Em va passar el mateix amb *Eureka*, d'Edgar Allan Poe, i amb els *Diaris* de Katherine Mansfield. Al cap de molts anys, vaig trobar editor». Llavors era joveneta i tímida i els editors no la coneixien. Ara els editors la coneixen i confien en les seves traduccions.

L'editorial Adesiara, que es va interessar per *La defensa de la poesia*, de Shelley, i *Eureka*, de Poe, va ser qui li va encarregar de traduir *Mathilda*. L'autora, de vida convulsa i conviccions molt modernes, escriu aquesta novel·la amb una prosa que destil·la uns sentiments exaltats i intensos, propis del romanticisme. «Tracta d'un tema molt delicat, que és l'amor d'un pare i una filla, un amor més enllà del que és normal. En part era veritat; o sigui, també és autobiogràfic». El seu pare era William Godwin, d'idees molt liberals, i la mare, Mary Wollstonecraft, filòsofa, activista i autora, entre d'altres, de *Vindicació dels drets de la dona* (1792). Ell en aquella època ja publicava llibres de feminisme. «La filla tenia una relació molt estreta amb el seu pare i ell li havia evitat pretendents. Però, precisament, quan el pare va llegir aquest llibre, *Mathilda*, se'l va quedar, no l'hi va tornar (i era l'únic exemplar que ella tenia) i no li va deixar publicar mai. Mary Shelley no el va veure publicat en vida. Fins molts anys després que ella morís no es va publicar». Per a la traductora de *Mathilda*, la literatura del XIX és més difícil de traduir que la del XX. Els escriptors del XIX escriuen amb «una sintaxi més enrevessada, fan servir més adjectius, descripcions més minucioses. És una llengua més artificiosa i és més difícil portar-la a un català actual i aconseguir que, d'una banda, es noti que és del XIX, i que, de l'altra, soni natural. Per mi, en general, com més antics, més costa».

Quan documentar-se esdevé una tasca d'infinits angles

L'any 2021 Pera Cucurell va traduir *Apeirògon*, un encàrrec de L'Altra Editorial. «Va ser una sorpresa! És d'aquests llibres que t'encarreguen i dius: "Quina sort"! És boníssim, em va encantar! Però molt dur, d'aquests que plores, també. És una novel·la curiosa, perquè és ficció, però els personatges existeixen de veritat». La manera d'escriure de Colum McCann no és complicada; és una prosa

fàcil, assegura la traductora. Però pel que fa a la documentació del conflicte entre Israel i Palestina, sí que li va portar molta feina. «Només en les primeres pàgines hi ha cent noms d'ocells! Has de veure com es diuen cada un en català, perquè n'hi ha que no queden clars. Després, és un llibre on hi és tot; l'apeirògon és com els mil angles diferents de la realitat, del conflicte. Hi ha política, història, filosofia, religió (jueva, musulmana), art, esport, literatura; hi ha de tot. Em va portar molt de temps de documentació, que ja m'agrada, i de vegades és apassionant. Però vas veient que va passant el temps i no has fet les pàgines que havies de fer perquè vas buscant informació. Vaig tenir una mica de dificultat amb la transcripció dels noms. Vaig haver de fer consultes a una traductora que tradueix de l'hebreu, i a una altra que tradueix de l'àrab. Em van ajudar. En català, sí que hi ha uns criteris, però després veus que no estan unificats; en un diari ho escriuen d'una manera i en un llibre d'una altra, i vaig consultar gent que s'hi dedica».

Actualment, tota aquesta recerca es pot fer des de casa, pràcticament, a banda de les consultes específiques. Les noves tecnologies han modificat per complet la forma de treballar dels traductors, no només pel que fa a la documentació. En contraposició, Pera recorda gairebé astorada com treballava quan va començar. «Llavors, anava a buscar el llibre físicament. Me'l donaven i me n'anava tota il·lusionada a casa mirant-me la coberta, sempre molt seductora. Al cap d'uns quants mesos tornava amb el patracol de 500 o 600 fulls, amb els errors empastifats amb tìpex... Picàvem la traducció a màquina. Havies de tenir la frase i tot el paràgraf ben organitzats dins del cap. Ara és molt fàcil: tens un paràgraf i pots fer els canvis que vulguis, girar-lo del dret i del revés. Fer canvis d'última hora... Però en aquella època, no. Si et repensaves gaire una frase, potser havies de repetir tota la pàgina!».

Més enllà de la literatura: assajos i altres traduccions

A més de literatura, Marta Pera també tradueix llibres de temàtiques diverses. De Colum McCann, n'ha traduït *Cartes a un jove escriptor*, on l'autor dona consells als joves escriptors (o no tan joves). Anys enrere, ja havia traduït un altre llibre sobre escriptura, *Zen en l'art d'escriure*, de Ray Bradbury. «Aquest de Bradbury, en concret, el vaig proposar a l'editorial perquè l'havia llegit feia uns quants anys i

m'havia agradat molt. M'interessen especialment aquests llibres d'escriptors quan parlen de l'escriptura. I encara més els d'escriptores que parlen d'escriptura i vida». En la mateixa col·lecció de Viena, també ha traduït *Sobre el dibuix*, de John Berger. Per editorials com Tigre de Paper ha fet diversos assajos sobre feminisme com *La voluntat de canviar. Homes, masculinitat, amor* (2021), de bell hooks, i *Més enllà de la perifèria de la pell* (2021) i *Bruixes, caça de bruixes i dones* (2020), de Silvia Federici. Tots aquests llibres són encàrrecs. Li agrada fer-los i hi descobreix qüestions interessants. «De tota manera, a mi m'agrada més traduir literatura que assaig, en general. L'assaig és més neutre. Has de ser molt precís. El tema pot ser molt interessant, i em sento fent una cosa útil per a la societat. Però jo m'ho passo més bé jugant a intentar escriure amb l'estil de l'autor, jugant amb l'expressió, bregant amb l'art».

***La mort de la Virginia* i altres publicacions, recents i per arribar**

Sobre la taula del menjador, la Marta Pera té *La mort de la Virginia*, de Leonard Woolf, acabat de sortir del forn de Cal Carré. «És un capítol de les memòries de Leonard Woolf. Narra l'època en què va esclatar la Segona Guerra Mundial, quan ells ja eren a Rodmell, al sud d'Anglaterra, i la Virginia es va començar a trobar malament». Sobre la seva mort, sabem que va entrar al riu Ouse amb pedres a les butxaques, diu la traductora. «Ella tenia una malaltia mental i, de tant en tant, depressions fortes. Sentia veus, també. Els últims temps estava bastant eufòrica. Semblava molt contenta quan escrivia Entre els actes. Però en Leonard comença a veure que alguna cosa falla i sap que és contraproduent ingressar-la. Va anar a veure una metge amiga d'ells i van decidir vigilar-la de prop, però deixar-la lliure, que entrés i sortís. En una d'aquestes entrades i sortides, se'n va anar i no va tornar.

»Ella li escriu una carta en què li diu que “no hi ha hagut un amor com el nostre”. L'estima molt. El Leonard tota la vida la va cuidar. Hi era quan ella es trobava malament, quan tenia llargs episodis amb maldecaps molt forts. Sempre va procurar que ella tingués les millors condicions per escriure, i sembla que considerava més important l'obra de Virginia que la seva pròpia. Ella tenia la contradicció que necessitava molt la vida social, però, alhora, també estar sola per

centrar-se. En Leonard sempre vigilava que pogués estar bé, i ella d'alguna manera a la carta li diu tu "també has de fer la teva obra". Sentia que era una trava per a ell. I en una d'aquestes sortides ja no va tornar».

El 2025, a més d'aquesta obra, també s'han publicat *Balada de Holt*, de Kent Haruf, de qui Pera ja ha traduït quatre novel·les més; i *L'edat de la innocència*, d'Edith Wharton. De publicació imminent són *El cinquè fill*, de Doris Lessing, i *Un secret* de Sharon Olds. I prepara *The Moorland Cottage*, d'Elisabeth Gaskell, i *The Fraud*, de Zadie Smith.

De feina no n'hi falta, a aquesta traductora. I de reconeixement, tampoc. Admet que, des que va començar fins ara, hi ha hagut un procés de visibilització i reconeixement de la tasca del traductor. «Fem xerrades, ens fan entrevistes, sortim a la tele, als diaris, en pòdcasts... Som més visibles, se'ns considera més». De tota manera, «trobo que això pot ser enganyós. És veritat que ara som més visibles: el nostre nom surt a la coberta. Però, a la pràctica, en una professió ben considerada socialment, la persona que la fa ha de poder fer una vida normal, amb uns ingressos proporcionals a les hores que dedica a la feina. I el que cobra avui un traductor...!», s'exclama.

De manera semblant, per a aquesta traductora els premis són un reconeixement i un estímul. Però, alhora, els dona una importància relativa. «Estic molt contenta que em donin un premi per un llibre. Però, vull dir, n'he fet molts. Fa quaranta anys que tradueixo llibres. Ara m'han vingut premis; encantada. Benvinguts!». Esperonen, com la ressenya de Joan Triadú quan començava. O com les petites anècdotes de la vida com la que explica d'una professora d'alemany que havia tingut a la universitat i que es va trobar una vegada, al cap de molts anys, i li va dir: «Ai, Marta, t'haig de demanar perdó!». Li va explicar que un dia la va atrapar traduint un text de Kafka i la va esbrincar: «Què fas, desgraciada! Se n'ha de saber molt, per traduir un text literari! Sort que no em vas fer cas, perquè, si no, hauria estroncat una carrera de traductora!». Al final de l'entrevista, abans d'acomiar-nos, ens mostra amb un orgull natural el seu estudi, on té unes lleixes amb tots els llibres que ha traduït junts. Totes les obres que ha anat transportant d'una riba a l'altra durant tots aquests anys -fent el bell ofici de barquera, com a ella li agrada dir- i

que ara sonen en català. Això sí que fa goig! És el que més satisfacció deu fer.